

confluentes. Plorant alii, se ad præsens amittere; gaudent alii, se credentes novum patronum habere

in cælis. In tanto bivio positi p. um erat flere Martinum, et piissimum congaudere Martino.

NONNULLORUM ELOGIA

DE B. MARTINO

CANONICO REGULARI, PRESBYTERO, LEGIONE IN HISPANIA.

4. Joannes Bollandus ad diem 11 Februarii: A
« Legio urbs est Hispaniæ, regni cognominis caput vulgo Leon. Hic insignis est canonicorum regularium abbatia, S. Isidori nuncupata, quod ad eam S. Isidori episcopi Hispalensis translatae reliquiae sint. Asservantur illic reliquiae quoque B. Martini presbyteri, qui in eodem cœnobio canonicus regularis fuit. De eo Lucas Tudensis, auctor cœvus, in *Præfatione ad Chronicon mundi* ita meminit: *Quid de venerabili Martino Legionensi presbytero sentiendum, qui tantam a Domino precibus in divinis Scripturis prærogativam obtinuit, ut in expositione Scripturarum sanctissimis primis doctoribus merito valeat adæquari?* Meminit et Joannes Mariana, lib. II, cap. 16, ubi de rebus sub annum 1188 gestis agit: *Martinus presbyter, inquit, per hæc tempora literis et vita clarus, Legionem multis libris conscribendis operam dabat; ex rudi atque illiterato repente factus doctissimus, ab Isidoro, cujus in monasterio vivebat, oblato in somnis libro quem comederet. Eorum librorum pars nulla ad nostras manus venit: Canonici ejus temp. i magna religione servant rei gestæ monumentum posteritati præclarum.*

2. Ambrosius Morales *Chronic. general. Hispan.* libro XII, cap. 21, vidisse se libros illos testatur, et publicos Martino honores exhiberi; ita ergo scribit: *Ante annos CCC vixit in S. Isidori monasterio canonicus, Martinus nomine, rudi admodum ingenio, sed magna vitæ sanctitate, et ob hanc in summa apud populum veneratione. Discruciabat ejus animum, quod, quantumvis magno labore nullam assequi litterarum scientiam posset. Nocte quadam in somnis ei S. Isidorus apparuit, librumque præbuit, et ut comederet mandavit. Simul scientia illi per ampla infusa est. Plura exinde opera Latine scripsit, verbis styloque sat culto. Exstant ea penes canonicos, et quædam ego ex iis legi. In urbe totaque provincia sanctus habetur; et quanquam nondum solemnibus apotheosi decreti ei sint cælestes ab Ecclesia honores, erectum tamen in eo monasterio sacellum est, opposito titulo S. Martini, atque in ara locatum ejus sacrum corpus, thecæ affabre cælatæ atque inauratæ inclusum: in tabula altaris depicta sunt ejusdem beati miracula. In claustro cœnobii S. Mariæ de la Vega Salmanticæ visitur in quodam altari idem depictum in tabula miraculum, tanto artificio, ut haud facile elegantior tota Hispania pictura reperiat. Ita Morales.*

3. Athanasius de Lobera ordinis Cisterciensis

(9) Erravit Bollandus, et omnes quos citat, dum natale S. Martini assignarunt ad diem 11 Januarii, ut Lobera, vel Februarii, ut cæteri. Martinus obiit die 12 Januarii anni 1203, et ejus festum celebratur ab suis canonicis die 14 ejusdem mensis. Vestustissimum Necrologium quod præfati canonici asservant, quodque scriptum fuit ante medium sæculi XIII, ut satis prolixè nos recognovimus, mortem sancti annuntiat his verbis: *Secundo Idus*

monachus, parte II *Historiæ Legionensis, sive De magnitudine civitatis, et Ecclesiæ Legionen.*, cap. 32, Martinum vocat *Speculum virtutis, splendorem virginitatis, exemplum obedientiæ, thesaurum sapientiæ, regulam religionis, propugnaculum fidei, fragrantiam sanctitatis, honorem bonorum morum.* Addit: *Vitam ejus scriptam a Luca Tudensi episcopo, in insigni monasterio S. Isidori Legionem canonico, ubi et ipse S. Martinus canonicus fuit: exstare eam in libro, quem idem auctor edidit de S. Isidori translatione, eumque librum, typis procusum, esse in manibus.*

4. Brevius aliquanto Vitam eamdem Latine edidit Thomas de Truxillo, tom. II *Thesauri concionatorum*, parte II, ubi ista habet: *Celebratur autem festum ejus in civitate Legionensi, et in lectionibus, quæ ibi leguntur in ejus officio, vita narratur, sicut hic a nobis descripta fuit, quæ habetur in Breviario antiquo illius Ecclesiæ.* Exstat quoque Vita ejus Hispanice scripta a Joanne Marieta, lib. VI *De SS. Hispanis*, cap. 5, ubi eadem de cultu et officio, de sacello tituloque; de reliquiis et pictis miraculis tradit. Hispanice quoque eamdem Vitam scripsit Alphonsus Villegas, tom. I *Floris SS.*, fol. 406. Honorifice ejus meminit Alphonsus Venerus in *Enchiridio temporum.*

5. Refert eum in *Natalib. SS. canonicorum* Constantinus Ghinius 11 Februarii his verbis: *Legione in Hispania. . . Natale S. Martini canonici regularis et presbyteri.* Philippus Ferrarius eodem die: *Legione in Hispania S. Martini presbyteri.* Eadem ante quoque 8 Februarii habet. Fatetur tamen in *Notis* consignari ab aliis ejus Natalem 11 Februarii. Lobera, errore, ut opinor, librarii, ait 11 Januarii coli; Villegas 12 Februarii; cæteri 11. Gabriel Pennotus, lib. II *Historiæ canonicorum regularium*, cap. 31, num. 5, ait abbatem fuisse monasterii S. Isidori, quod II, quos jam citavimus, non tradunt (9).

Thomas de Truxillo in *Thesaurio concionatorum*, tom. II, 11 Februarii: « Ex illustri quidem familia originem duxit hic gloriosus Christi confessor et doctor Martinus in civitate Legionensi. A prima autem ætate se totum exercuit in sanctis operibus, ut virum Christianum decet. Vocabantur vero parentes ejus Joannes et Eugenia. Talis porro ejus vita fuit, ut omnibus exemplum reliquerit magnæ sanctitatis. Ivit autem Romam ad visitandum reliquias sanctorum apostolorum, accepit etiam benedictionem ab Urbano papa, atque ita reversus est

Januarii obiit Martinus sanctæ crucis bonæ memoriæ, æra M.CC.XLI.

Nec etiam abbas fuit Martinus cœnobii S. Isidori, ut Pennotus, Nicolaus Antonius et alii existimarunt; sed simplex duntaxat canonicus perperam confusus ab his auctoribus cum Martinis abbatis, qui tempore sancti monasterio præfuerunt; ex quibus unus obiit, ut constat ex Necrologio suprafato, pie 31 Augusti 1182; alter 27 Martii 1209.

in patriam suam. Ordinatur postmodum sacerdos, A et habitum suscepit canonicorum regularium, et brevi quidem tempore volavit ejus fama tum religiosi perfecti, tum etiam sancti sacerdotis per omnes religiosos ejusdem professionis. Non autem sacræ dederat operam Scripturæ, sed tenebatur incredibili quodam desiderio eam sciendi et discendi. Intra etiam domesticos parietes ad Dominum preces fundebat pro tali cognitione consequenda, atque, quantum in se erat, conabatur in eam cognitionem atque studium incumbere, quamvis nec magistrum haberet qui ipsum instrueret, neque ejus intellectus satis esset ad eam rem præstandam accommodatus. Cum autem quadam nocte pro hujusmodi re Dominum oraret, apparuit ei beatus Isidorus librum manibus suis gestans, qui dixit ei: « Accipe volumen istud, et « comede illud, atque dabit tibi Dominus scientiam « Scripturæ sacræ. » Excusabat autem se vir sanctus quod jejunaret, et propterea librum comedere non posset: dixit ergo ad eum Isidorus: « Non aufere- B « tur idcirco tibi jejunii meritum; ego enim hæc tibi « nuntio ex parte Dei, et sum Isidorus patronus hu- « jus loci. » Accepit ergo Martinus volumen, et comedit illud. Isidoro ergo recedente, postquam librum Martinus comederat, plenus factus est, et inflammatus in divina scientia, adeo ut facile omnes theologos suæ ætatis superaverit, nemoque cum eo comparari potuerit. Disputationes autem multas et concertationes habuit cum hæreticis, quos facillime superabat. Habuit præterea gratiam curandorum infirmorum, habuit spiritum quoque propheticum, qui etiam libros duos scripsit qui dicuntur *Concordia*. Tandem igitur vir sanctus febre correptus, mortuus est multis claris miraculis, prænuntiato prius ab ipso mortem suam futuram 11 Februarii. Celebratur autem festum ejus in civitate Legionensi, et in lectionibus quæ ibi leguntur in ejus officio, vita narratur sicut hic a nobis descripta fuit, quæ habetur in Breviariis antiquis illius Ecclesiæ (10). »

Nicolaus Antonius, Tom. II *Biblioth., Hisp. Vet.*, pag. 19: « Sub Alphonso altero (IX) Legionis rege, et Ferdinando ejus genitore, vixit sanctitate præclarus, doctrinaque non quidem acquisita, sed infusa mirabilis, Martinus presbyter, Legionensis Ec-

(10) Hodie nos celebratur festum Martini in diocesi Legionensi nisi in monasterio Sancti Isidori, officiumque nihil habet proprium, sed omnia dicuntur de Communi confessoris non pontificis.

(11) Lib. xi, cap. 26, in fine.

clesiæ, dum viveret, canonicus, idemque nunc in cælis protector: qui et abbas fuit insignis cœnobii canonicorum regularium Sancto Isidoro Hispanensi in ea urbe sacri. Fama est ex rudi atque illiterato repente doctissimum factum ab eodem nuper memorato Isidoro, ut Joannis Mariæ verbis utar (11), *oblato in somnis libro quem comederet*. Exinde intentus doctrinæ suæ cudendis ad posterorum utilitatem sacris monumentis, non minus sanctissime vivendi norma æqualibus, quam doctissimorum operum formatione quandocumque futuris, proficius esse voluit. Asservantur apud canonicos jam dictæ Ecclesiæ Sancti Isidori non modo sacræ ejus exuvie manusque integra, scribendi adhuc gestum imitata; sed et libri plures etiam nunc inediti, et antiquissimo hujus, quo vixit, ævi characterem scripti. Nempè:

In Apocalypsin commentarius, cujus meminit Ludovicus Alcazar in suis ad eundem hunc librum Notatione 26 præmiali, sect. 3.

B | *In Epistolas SS. Jacobi, Petri et Joannis apostolorum*.

Conciones ab Adventu usque ad festum Trinitatis. Singularesque aliæ his titulis inscriptæ.

Quod fratres non habeant proprium.

De prælatis Ecclesiæ juxta curam suorum subditorum.

De obedientia.

De disciplina ecclesiastica.

Qualiter juvenes ab otio fugiant

Qualiter senes ac juvenes Deo servire debeant.

Ne monachi et canonici regis curiam frequentare præsumant.

Ne monachi et canonici secreta principum scire appetant.

De translatione sancti Isidori.

De Spiritu sancto.

De sancto Joanne Baptista.

De Ascensione Dominica, et plures aliæ conciones aliorum Ecclesiæ festorum. Hæc omnia ex Egidio Gundisalvi Davila in *Theatro Ecclesiæ Legionensis*.

Alphonsus Venerus *Enchiridii* auctor adjungit insignem, ut ait, librum sic nuncupatum.

Concordiæ Veteris et Novi Testamenti (12)

(12) Liber *Concordiæ* idem est ac tractatus sive conciones quas commemorat Egidius Gundisalvus Davila, nisi quod multo plures complectitur, ut patet in editione quam damus.

EXTRACTOS

De papeles originales del Real convento de San Isidoro de Leon, pertenecientes a Santo Martino.

En el dia trece de Marzo del anno mil quinientos trece, Don Rodrigo Fuertes, obispo de Matronia o Matroni (13), a peticion del prior y canonigos de San Isidro, hizo la exhumacion de los huesos de santo Martino, y los traslado al sitio en que ahora estan, encerrados en una arca dorada. Aunque al abrir el sepulcro se encontro formado el cuerpo, sin embargo la carne, cuero y nervios, estaba todo hecho polvo, por lo que se separaron facilmente los huesos. Solo la mano derecha fue

(13) El canonigo Aller en el libro que escribio de las cosas de este convento, dice, que el señor obispo Fuertes era legado de España. Bolando

D hallada sana y entera con su cuero, uñas, y nervios; y los dedos pulgar, indice, y el de el corazon en la forma que suelen tenerse cuando escribimos. Consta lo dicho por testimonio autentico, dado por Juan de Riba de Gil, y Alvaro de Villagoniez, escribanos de esta ciudad de Leon, dicho dia, mes, y año; el cual se conserva en el archivo del referido convento, y hemos visto y leído para este extracto.

En el dia doce de Enero del año de mil quinientos dice, que no sabe que obispado es el de Matroni, y yo tampoco he podido averiguarlo.